

ВИДИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В ОРГАНАХ ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ

Сьогодні державотворення в Україні, що включає в себе й здійснення адміністративної реформи, спрямоване на створення державного механізму, здатного ефективно вирішувати завдання і виконувати функції, що постають перед сучасною демократичною правовою державою. Ключову роль у процесі реформування системи державного управління відіграє інститут державної служби, важливим компонентом якої є органи державного пожежного нагляду України.

Система управління в органах державного пожежного нагляду представлена трьома групами підрозділів: галузевими підрозділами, функціональними підрозділами та підрозділами моніторингу. Підрозділам державного пожежного нагляду належить особливе місце, адже вони є основними підрозділами, які виконують функції системи державної пожежної охорони у сфері зовнішнього управління (наглядово-профілактична діяльність, розслідування причин виникнення пожеж, організація пожежогасіння). При цьому підрозділи державного пожежного нагляду не є єдині. Слід відзначити також підрозділи нормативно-технічної роботи, протипожежної служби цивільної оборони, мобілізаційної роботи, пожежогасіння, протипожежної агітації і пропаганди, ліцензування, сертифікації тощо.

Як відомо, державний пожежний нагляд – це вид державної наглядової діяльності, що здійснюється уповноваженими на це посадовими особами Державної пожежної охорони з метою контролю за виконанням встановлених законодавством вимог пожежної безпеки. У своїй діяльності вони керуються Конституцією України, Законом України «Про пожежну безпеку», іншими законами України, постановами Верховної Ради України, указами й розпорядженнями Президента України, декретами, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України.

Закон України «Про пожежну безпеку» [1] визначає, що забезпечення пожежної безпеки в державі є складовою частиною діяльності органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, виробничої та іншої діяльності посадових осіб, працівників підприємств, установ та організацій, що повинно відображатися в їх статутах та трудових договорах.

У науковій літературі досить широко висвітлюється проблематика державної служби, хоча законодавча база цього інституту практично була відсутня. Аналіз історії державної служби здійснюється багатьма істориками та політологами, зокрема М. Вослевським, Є. Гімпельсоном, О. Криштановською, А. Марковою, С. Серьогіним, Є. Черноногом. Серед сучасних учених, що досліджували цю проблематику, особливо слід зазначити Б. Авер'янова, Д. Бахраха, Ю. Битяка, В. Манохіна, Ю. Старилова тощо. Питанням удосконалення системи державної служби присвячено роботи науковців Б. Гаєвського, Ю. Іщенко, Р. Калюжного, І. Лавринчука, А. Мішина, В. Рехкала тощо. Разом з тим, видам державних службовців в органах пожежного нагляду до даного часу взагалі не приділялась достатня увага.

Тому **метою** даної статті є аналіз стану діючого законодавства щодо визначення видів державних службовців в органах державного пожежного нагляду України.

Слід зауважити, що з прийняттям Закону України «Про державну службу», який не має аналогів у вітчизняній правотворчій практиці, створено національну систему державної служби. У даному законі легалізуються ключові поняття, що стосуються інституту державної служби (державна служба, посада), визначаються основні принципи, на яких ґрунтується державна служба в Україні. На підставі Конституції України й Закону України «Про державну службу» прийнято велику кількість нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері державної служби. На сьогодні у зв'язку з постійним розвитком суспільних відносин постає завдання подальшого підвищення ефективності функціонування державного апарату та забезпечення професіоналізму державних службовців у відповідних органах. Це стосується й органів державного пожежного нагляду.

Державна служба забезпечує виконання місії сучасної держави – служби суспільству. Політика, законотворчість, правоохоронна та інші головні компоненти держави – все це інструменти служби держави суспільству. Державна служба об'єднує їх. Тільки таке системне розуміння державної служби дає можливість зрозуміти всю глибину цього інституту

державного управління.

Розглядаючи не тільки державну службу в загалі, а й органи державного пожежного нагляду зокрема, зазначимо, що це один із видів платної суспільно корисної діяльності, яку законодавець у ст. 1 Закону України «Про державну службу» [2] визначає як професійну діяльність осіб, що обіймають посади в державних органах і їхньому апараті для практичного виконання завдань і функцій держави й отримують заробітну плату за рахунок державних коштів. Ці особи є державними службовцями і мають відповідні службові повноваження. Державній службі притаманно властиві тільки йї ознаки, які дозволяють відмежувати її від інших видів служб. Державна служба – це професійна діяльність із безпосереднього виконання функцій держави. Державна служба здійснюється державними службовцями у державних органах і їх апараті. Посада – це визначена структурою і штатним розкладом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативними актами коло службових повноважень (ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державну службу»). Відповідно до ч. 2 ст. 38 Конституції України [3] всі громадяни нашої країни користуються рівним правом доступу до державної служби.

Аналізуючи Закон України «Про державну службу», можна провести певну *класифікацію органів державного пожежного нагляду* і виділити: посадових осіб (різного виду діяльності інспекторів пожежного нагляду), спеціалістів (наприклад осіб, які займаються встановленням сигналізації), допоміжний (обслуговуючий) персонал (секретарі, діловоди) та представників адміністративної влади. Останні можуть також бути державними інспекторами з пожежного нагляду. Основними обов'язками посадових осіб органів державного пожежного нагляду, в першу чергу, є:

1) здійснення нагляду за виконанням на підконтрольних об'єктах вимог пожежної безпеки, встановлених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, надання обов'язкових до виконання приписів щодо усунення порушень вимог пожежної безпеки;

2) здійснення контролю за дотриманням протипожежних вимог будівельних норм, правил пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкцій об'єктів, участь у роботі комісій з прийняття в експлуатацію будівель, споруд та інших об'єктів, а також у відведенні територій під будівництво;

3) здійснення контролю за дотриманням

ліцензійних умов підприємницької діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, умов дії дозволів на початок експлуатації;

4) проведення пожежно-технічного розслідування, перевірок та дізнання з пожеж;

5) проведення консультацій посадових осіб та громадян з питань пожежної безпеки;

6) здійснення контролю за справністю та цільовим використанням пожежної техніки і пожежно-технічного обладнання підприємств, установ та об'єктів, незалежно від форм власності;

7) сприяння діяльності добровільних протипожежних формувань, проведення протипожежної пропаганди в галузі пожежної безпеки;

8) здійснення перевірок діяльності відомчих організацій щодо забезпечення протипожежного захисту підвідомчих об'єктів;

9) інформування у встановленому порядку органів виконавчої влади про порушення вимог пожежної безпеки та стан з пожежами в населених пунктах і на об'єктах;

10) взаємодія з іншими органами державного нагляду щодо посилення пожежної безпеки;

11) здійснення обліку пожеж та їх наслідків у результаті наглядової діяльності, аналізу стану справ з пожежами, розробка відповідних заходів, спрямованих на їх попередження;

12) виконання інших функціональних обов'язків, які впливають з нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки [4].

У Законі України «Про державну службу» відсутня чітка система посад державних службовців, що створює певні труднощі у визначенні класифікаційних видів державних службовців, особливо зважаючи на неоднорідність їх складу. Крім визначеної в законі класифікації за категоріями й рангами, державних службовців можна класифікувати за іншими критеріями. Так, Д. Бахрах за *характером виконуваної роботи* поділяє державних службовців на два види: цивільні та мілітаризовані [5, с 113].

Ще один підхід передбачає класифікацію посад на основі *способу вступу на посаду*. Відповідно всі державні службовці можуть поділятися на дві великі категорії: службовці, які обіймають посади на основі конкурсного відбору - так звані кар'єрні службовці, та службовці, посади яких заміщуються шляхом виборів, призначення або за контрактом – позакар'єрних службовців.

За характером *закріплених за посадою функцій* службовців органів державного пожежного нагляду можна класифікувати на такі

групи: керівники, спеціалісти й технічні виконавці. Керівники визначають мету діяльності організації, планують її роботу, приймають рішення, відповідають за добір та розміщення кадрів, здійснюють контроль за їх діяльністю. Спеціалісти виконують роботу, що потребує спеціальних знань і трудових навичок, але вони не належать до категорії керівників. Технічні виконавці - це службовці, які займаються підготовкою та оформленням документів, господарським обслуговуванням, веденням діловодства, тобто вони створюють умови для нормального функціонування установи, організації, де працюють.

Такий класифікаційний підхід має досить умовний характер, але в цілому чітко прослідковується тенденція, відповідно до якої політико-організаційні та допоміжні посади обіймають позакар'єрні державні службовці, а адміністративні - переважно кар'єрні державні службовці, хоча й серед них є такі, що працюють за контрактом або призначені на посаду.

До структури МНС України на сьогодні входять органи пожежної безпеки та органи служби цивільного захисту [6]. Виходячи з цього, державних службовців можна класифікувати *залежно від структури МНС України*. До першої групи належать державні службовці, які забезпечують пожежну безпеку (до них належать і державні службовці пожежного нагляду), а до другої – державні службовці

цивільного захисту.

Отже, розглядаючи органи державного пожежного нагляду та класифікуючи державних службовців, можна дійти висновку, що система суб'єктів, які беруть безпосередню участь у забезпеченні національної безпеки України, законодавчо недосконала. І хоча Конституція України включає ряд правових приписів, які тією чи іншою мірою стосуються державного апарату, а відтак, і державної служби, створюючи підґрунтя для подальшого удосконалення правового регулювання у цій сфері, однак подальший розвиток суспільства та демократичні перетворення в українській державі зумовлюють необхідність якісного оновлення законодавства про державну службу.

Так, відсутній нормативно-правовий документ, який би чітко визначав цілісну структуру державних службовців органів державного пожежного нагляду, що усунуло б плутанину, яка на сьогодні існує. Адже Закон України «Про державну службу» не може загалом охопити та визначити всіх державних службовців органів державної влади, що існує в нашій державі. Тому вважаємо за необхідне створення нормативно-правового документа, який би чітко визначив характеристику державних службовців державного пожежного нагляду, права та обов'язки, не спираючись за аналогією на інші нормативно-правові акти, що вже існують.

Література

1. Про пожежну безпеку : закон України від 17 груд. 1993 р. № 3745-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 5. – Ст. 21.
2. Про державну службу : закон України від 16 груд. 1993 р. № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи органів державного пожежного нагляду : наказ МНС України від 6 лют. 2006 р. № 59 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 17. – Ст. 1289.
5. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник / Бахрах Д. Н. – М. : БЕК, 1993. – 301 с
6. Про правові засади цивільного захисту : закон України від 24 черв. 2004 р. № 1859-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 39. – Ст. 488.

Надійшла до редколегії 05.01.2010

Анотації

Проаналізовано чинне законодавство, яке регламентує державну службу в органах державного пожежного нагляду. Подана авторська класифікація службовців в органах державного пожежного нагляду з метою чіткого визначення суб'єктів, що беруть участь у забезпеченні пожежної безпеки держави, та нормативного їх закріплення.

Проанализировано действующее законодательство, которым регламентирована государственная служба в органах государственного пожарного надзора. Предложена авторская классификация служащих государственного пожарного надзора с целью четкого понимания субъектов, которые принимают участие в обеспечении пожарной безопасности государства, и нормативного их закрепления.

Legislation in force which regulates state service in the organs of state fire supervision is analyzed in the article. An author offers classification of state fire supervision employees with the purpose of clear understanding of subjects who participate in providing national fire safety. The author also offers their legislative enactment.